

El llenguatge

Encalçar 28/xi/1979

Equivocar-se és la conseqüència de badar, descobrir és la conseqüència d'investigar i atrapar la conseqüència de perseguir. I es podria arribar a afirmar que la coincidència que, en un moment donat, s'estableix entre dues accions una de les quals és la conseqüència de l'altra, crea una sinonímia entre els dos verbs que les expressen i, de fet, aquesta circumstància és una de les que permet que els mots —en aquest cas, els verbs— modifiquin o amplin el seu significat.

Volem, així, que el verb del castellà «alcanzar», procedent, amb canvi de prefix, de la forma anterior «encalzar», ha modificat també el seu significat primitiu, equivalent a «perseguir», i és usat actualment significat l'acció que és la conseqüència d'aquesta, és a dir, «atrapar» o «aconseguir», amb una gran multiplicitat de casos d'aplicació que resulten de la diversificació d'aquesta idea general. En català, en canvi, el verb encalçar ni ha sofert aquest canvi formal —la forma «alcançar», per tant, és inexistent— ni ha modificat ni ampliat el seu significat, que continua essent, doncs, el primitiu de «perseguir», «anar darrera els talons d'algu» (o trepitjant-li els talons), definició que l'acosta a la seva etimologia. Però si bé, com hem dit, atrapar és la conseqüència lògica de perseguir, això no vol dir que aquesta conseqüència es produeixi realment en tots els casos. Vet aquí un exemple ben explícit del Diccionari Fabra: L'he encalçat una estona i no l'he pogut haver. Encalçar, doncs, no significa atrapar, agafar, enxampar, capturar, haver, aconseguir, assolir, atènyer.

Es molt freqüent, quan hom descobreix que un mot del castellà, del qual més o menys experimentem la influència, té la seva correspondència en català correcte, en una forma una mica diferent, de limitar-se a aquest aspecte purament formal de la qüestió i no parar esment en el significat, i així hom creu resoldre-la sabent que no s'ha de dir «alcançar» sinó encalçar. No és pas el primer cop, ni de bon tros, que es divulga que encalçar no equival —no té el mateix significat— al verb del castellà «alcanzar», en el seu valor actual, i tanmateix, i ens ho confirmen els qui reben continuament textos originals de diversa procedència, hom continua incorrent en aquest ús indegut. Repetim-ho, doncs, a veure qui s'hi apunta: encalçar no vol dir sinó «empaitar», «anar darrera d'algu» i no s'ha d'usar amb el mateix valor que atrapar, agafar, enxampar, capturar, haver, aconseguir, assolir i atènyer.